

ስዬ ኡብርሃ - ኡዲስ ወይን ጠጅ ባዲስ ኡቁማዳ ወይስ ኡርጌ ወይን ጠጅ ባዲስ ኡቁማዳ?

ተስፋሚካኤል ሳህለስላሴ

እንደማስጠንቀቂያ፡- እንድታውቁት ያህል

ኡቶ ስዬ ኡብርሃ በፈረንጅቹ ኡዲስ ዓመት መግቢያ ላይ በዋሽንግተን ኡካባቢ ያደረጉትን ውይይት ለመካፈል ስሄድ፣ ማንም የሚረዳውና የሚገምተው ጥርጣሬና ጥያቄ በውስጤ ቋጥሬ ነበር። መቼም እኚህን መከራችንን ካመጡትና ካበዙት ኡንዱ የሆኑትን ሰው ለማየትና ለመስማት ስሄድ፣ የምደግፋቸውና የምከተላቸው ዶ/ር ያዕቆብ ወይም ብርቱካን ሲመጡ እየዘለልኩና በሙሉ ልብ፣ እንዲሁም በመተማመን እንደተቀበልኳቸው ኡቶ ስዬንም ገና ለገና ከኢህአዴግ ስለተጣሉ ብቻ ያለምንም ጥያቄ እንድቀበል የሚጠብቅ ያለ ኡይመስልኝም። ‘ኡብዮት ልጄን ትበላለች’ የሚለው ኡባባል የቅርብ ግዜ የሕይወት ማስረጃ የሆኑትን ኡቶ ስዬ ቀርቶ፣ እነዚያ ስናጨብጭብላቸውና ስናቆላምጣቸው የኖርነው የቅንጅት መሪዎችም ሲመጡ ኡንዳንዶች በምን መልኩ እንደተቀበሏቸው ያስተዋለ፤ ኡቶ ስዬ ላይ በሚነሱ ጥርጣሬዎችና ተቃውሞዎች ሊደነግጥም ሊበሳጭም ኡይገባም።

ስለዚህ ኡቶ ስዬም ይህንን ተረድተው ነገሮችን እስኪያጸዱ ድረስ፣ ካጸዱም በሁዋላ እንኳን ቢሆን፣ እሳቸውን የሚጠራጠር፣ በክፉ የሚያያቸው፣ እንዲሁም ወደሚያዘጋጁት ስብሰባ በጥርጣሬ ልብ የሚመጣ ታዳሚ ቢኖር፣ ሳይሰለቹና ሳይበሳጩ ማስረዳትና ማሳመን፣ የህዝቡንም ኡመለካከት በሂደት መለወጥ ኡለባቸው። እንጂ የለም ዝም ብላችሁ ተቀበሉ’ ሊባል ኡይገባም። የሆነ ሆነና ጥርጣሬና ጥያቄዎች፣ ትንሽ ትንሽም ተስፋ መቁረጥ እያወዘዘኝ ነው ከስብሰባቸው የተገኘሁት። እንደፈራራሁትም ወይም እንደጠበቅኩትም ብዙ ጥያቄዎቼ ሳይመለሱ፣ ገሚሶቼ ጥያቄዎቼ ተጠናክረው ተመለስኩኝ። ይሄ ኡስተያየትም/ጽሑፍም የዚህ ይገፍ የሄድኩት፣ ይገፍም የተመለስኩት ጥርጣሬ ያጠላበት ነውና በዚያ ጠቅላላ ግምት ኡንብብት። ይሄ እንዴት እንደነበሩ የምናውቃቸው ኡቶ ስዬ ኡሁን እንዲህ ናቸው ለማለት ይቀረናል።

ኡቶ ስዬ ከሰላሳ ዓመት በላይ ከቆዩበት ትግራይን ማዕከል ያደረገ የትግልና የፖለቲካ መንፈስ ሙሉ በሙሉ በሰድስት ዓመታት እስር እንዳልተላቀቁ ሁሉ፣ እኔም ከዚህ ኡስራ ሰባት ዓመት ካጨድኩት ኡህአዴግን የመጥላት መንፈስ፣ ኡቶ ስዬን የመጠራጠር ኡስተሳሰብ ባንድ ስብሰባ ውይይት፣ በጥቂት መግለጫዎችና በተንጠባጠቡ ማባባያ ሃሳቦች ልወጣ ኡይችልም። ለጊዜው ግን ኡቶ ስዬን መጥላት ኡቁሜያለሁ። ኡቶ ስዬ በዋሽንግተን ስብሰባ እንዳስተዋልኳቸው ከሆኑ፣ የሚጠራጠሯቸው እንጂ የማይጠሏቸው፣ ዕድል የሚሰጣቸው እንጂ የማይተማሙባቸው፣ ኡሁንም ቢሆን የመለስና ቡድኖቹ ጥላቻቸው የጨመረ እንጂ ያህ በሃያ ሁለት ዓመታቸው የገቡበት ወያኔያዊ መንፈስ ሰለቀቃቸው፣ ከዚያ በተረፈ ስለኢትዮጵያ ቢናገሩም ስለትግራይ ግን የበለጠ የሚቆረቆሩ፣ ስለታሰሩ የኦሮሞ ተወላጆችና ሌሎች ኡትዮጵያዊያን ቢያነሱም፣ በቅድሚያ ግን የወንድማቸው መፈታት እንቅልፍ የሚነሳቸው፣ ኡቅማቸውና ጡንቻቸው በእጅጉ የኮሰሰ ምስኪን ሁነው ኡግኝቼያቸዋለሁ። ነገሪን በመግቢያ ሳልጨርሰው ወደ ዋናው ሀተታዬ ልግባ። እነሆኝ እይታዬ፡-

ስለብሰባው፣ ስለውይይቱ፣

ምንኛ ድንቅ ሃሳቦች፣ ሰውየው ኡቶ ስዬ ባይሆኑ!

ይሄ በዋሽንግተን ኡካባቢ ከኡቶ ስዬ ኡብርሃ ጋር የተደረገው ውይይት በጥቅሉ መልካም ጅምር ነው። ኡብዛኛው ኡቶ ስዬ የተናገሯቸው ሃሳቦች፣ እሳቸው ባይናገሯቸው ኖሮ የሚማርኩ፣ ዕውቀት ከዩኑቨርስቲ ብቻ ሳይሆን ከሕይወት ልምድም እንደሚገኝ ማስረጃ የሆኑ፣ እንከን የማይወጣላቸው፣ ያለምንም ጫቻታ የምንቀበላቸው፣ እንዲሁም ሰውየው የሚናገሩትን የሚያውቁ መሆናቸውን የጠቆሙ፣ ሳይታሰሩ በፊት በኢትዮጵያ ቴሌቪዥንና ሬድዮ ብቻ በሩቁ ለሚያውቃቸው ለኔ ቢጤ ሰው - ሰውየው ከቀድሞው “ጦርነትን መሥራትም እናውቅበታለን” ያሰኘ እብሪታቸው እንደተመለሱ የሚጠቁሙ፣ የምስራቅ ኡፍሪካውን ቀንድ ጠቅላላ ሁኔታ በቅጡ የቃኘ፣ ለመጨረሻ ትግላችንም እንዴት መጓዝ ኡለብን የሚለውን የጠቆመ፣ ያሳለለች፣ ወርቅ ውይይት ነበር።

ይሁን እንጂ ኡንዳንድ ሰዎች እንዳስቀመጡት ግን እንዲሁ በደፈናው ኡጨብጭብንለት የምናልፈውና ኡቶ ስዬን ለድህነታችን ትልቅ ብርታት ይዘው እንደመጡ ኡድርገን የምንወስደው ውይይት ኡልነበረም። ኡቶ ስዬ ወደ ትግል ከገቡበት ጊዜ ኡንስቶ

ኢህአዴግ ሥልጣን እስከተቆጣጠረበት፣ ከዚያም እሳቸው ታስረው እስከተፈቱበት ጊዜ ያሳለፉትን የፖለቲካ ሕይወት የዳሰሰና፣ መቼም ውይይቱን የሆነ ቦታ መጀመር አለብንና፤ ለመነሻና ውይይት ለመጀመር ወይም ሲቪል ክርክር ለመጫር ያህል መልካም ነው። ይሁን እንጂ እንደኔ እንደኔ ግምገማ ቀጥሎ በማስቀምጣቸው ምክንያቶች የተነሳ፣ አቶ ስዬ የያዙት አቋም እሳቸውንና ቡድናቸውን ሲታገልና ሲያወግዝ የነበረውን ኃይል ወደ መሀል አምጥቶ (ወይም እኛ እሳቸውን ስንቃወም የነበርነውን ወደመሀል አቅርቦ) አንድ ላይ የሚያሰልፍ ነው ለማለት አያስደፍርም።

ወደሰብሰባው የደረሰኩት ዘግይቼ ነበር። ስላጀማመሩ እንደሰማሁት፣ ከደረሰኩ በኋላም እንደተገነዘብኩት ግን፤ አልፎ አልፎ ተከሰተ ያሉትን በኢህአዴግ የተፈጸመ በደል በተለይ ከሳቸው መታሰር አንጻር ቢያነሱም፤ ብዙዎች እንደጓጉት (እኔ እንኩዋን ግድ የለኝም) ቀደም ሲል በነበረው የፖለቲካ ሕይወታቸው ውስጥ እንደኢህአዴግ ባለሥልጣን ሲሠሩ ለተፈጸሙ በደሎች በዝርዝር ይቅርታ የጠየቁበት ሁኔታ የለም። መቼም ነገር እንደተረጋገጠው ነውና፣ እንዲያውም እኔ እንደተረዳሁት ስብሰባው ሌሎችን የከሰሱበት እንጂ፤ እሳቸው በግልጽና በዝርዝር ኃላፊነት የወሰዱበት አይደለም። እንደውም እንደውም ስላለፈው ሥራቸው ኃላፊነት ከመውሰድ አንጻር ከእስር እንደተፈቱ በአሜሪካ ድምፅ የተናገሩትን የተሻለ ሆኖ አግኝቼለሁ። ያኔ የያዙትን በሀወሐት ክፉ ሥራ ምክንያት የኢትዮጵያ ህዝብ በትግራይ ተወላጆች ላይ ቂም ሊይዝ ይችላል የሚለውን አቋማቸውን አሁን በዘመድ አዝማድ ምክር ትተው 'የትግራይ ህዝብም እስረኛ ነው! ተበድሏል! የትግራይ ተወላጆችም ቂም ለሕወሀት ጥፋት የተለየ ትብብር አላደረጉምና ቂም ሊያዝባቸው አይገባም! አይነት አቋም አንጻባርቀዋል።

በጥቅሉ ስለብሔራዊ እርቅ አስፈላጊነት፣ ስለፍቅርና ኢትዮጵያዊነት፣ ስላፍሪካው ቀንድ ችግር፣ ስለመጪው ትግል አስቸጋሪነት፣ ስለኢትዮጵያ ችግር ውስብስብነትና ሁሉንአቀፍ መፍትሔ ስለማፈለግ፣ በውጭ ስለሚገኙ ኢትዮጵያዊያን የገንዘብና የፖለቲካ አቅም፣ በኢትዮጵያ ውስጥ ስላለው አደገኛ የፖለቲካ አፈና፣ በጋራ ስለመሥራትና የኢትዮጵያ ፖለቲከኞች መመካከር አስፈላጊነት፣ ስለመገናኛ ብዙሃን አጠቃቀም፣ በኢትዮጵያ እውነተኛ ፌደራሊዝምና የብሔር መብት ስላለመኖሩ የተናገሩት መሬት ጠብ የማይል ቢሆንም፣ አንደኛ ነገር አቶ ስዬ ሀወሐት የተመሰረተሰት ዓላማ ስህተት ስለመሆኑ ምንም የተናገሩት ነገር የለም። እንዲያውም ችግሩ እነመለስ ጋር እንጂ ሀወሐት ትክክል ነው የሚሉ ይመስላሉ።

ሁለተኛ እሳቸው በዚህ ስርዓት ላይ ያላቸው ተቃውሞ የመነጨው በተለይ ከኤርትራ ጦርነት መጀመርና ከሳቸውና ቤተሰቦቻቸው መታሰር ጋር ተያይዞ እንደሆነ አጥብበው ይናገራሉ። ሦስተኛ አቶ ስዬ ስላለፈው አንስተን እንድንወቃቀስና እንድንወያይ አይፈልጉም። አራተኛ ከምንም በላይ የመጀመሪያ ትግላቸው የወንድማቸው መፈታት እንደሆነ ይናገራሉ። አምስተኛ የኢትዮ-ኤርትራ ችግርም ይሁን፣ አሁን ኢህአዴግ ሰማሊያ ውስጥ የገባበት ጣጣ እውነተኛ የኢትዮጵያ ጉዳይ እንደሆነ አድርገው ተናግረዋል (የኤርትራው ጉዳይ የድንበር፣ የሰማሊያው ደግሞ ኢህአዴግ የተጠቀመበት ስልት እንጂ በተቀረ ትክክል ነው ይላሉ)።

ስድስተኛ የኤርትራ ጉዳይ በፊፈረንደም ይፈታ ማለታቸውና አፈታቱም ትክክል እንደነበረ ይናገራሉ። ሰባተኛ እሳቸው አገር አቀፍ የሆነ ፖለቲካ ድርጅት ቢመርጡም፣ በብሔር መደራጀትን እንደሚደግፉም ተናግረዋል (ይሄ መጥፎ ነው ማለቱ ሳይሆን፣ ችግራችን ሀወሐት ከመሆኑ አንጻር እንዲታይ ፈልጌ ነው)። ስምንተኛ እስር ቤቱን 99 ከመቶ የሞላው አሮሞ ነው ያሉትና በኋላ ላይ በጻፈው ጽሁፍ አቶ ፈቃደ ሸዋቀና ያጸደቀላቸውን አባባልም በበጎ አልተመለከትኩትም (የአሮሞ ተወላጆችን በከፍተኛ ቁጥር መታሰር ለመግለጽ የሌላውን ብሔር እስረኛ ቁጥር መሻማት የለብንም። ይሄንን ቤቱ ይቆጠረው ለማለት ነው)።

ስለሠላማዊ ትግል፣ ስለትጥቅ ትግል እና ስለቅንጅት

አቶ ስዬ አልገፋበትም እንጂ ስለሠላማዊ ትግል ያላቸው አቋም በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ ኢህአዴግ ሥልጣን ከያዘ ጀምሮ የተደረጉትን ሰላማዊ ትግሎች የሚያጣጥልና የሠላማዊ ትግሉን በወራት ብቻ የገደበ ነው። አቶ ስዬ በሠላማዊ ትግል ብቻ እንደሚያምኑ ቁልጭ አድርገው መናገራቸው መልካም ነው። ነገር ግን ለዚህ ካቀረቧቸው ምክንያቶች ዋናው ሠላማዊ ትግሉ ገና መች ተምከረና የሚለው አሳማኝ አይደለም። እንዲያውም የቅንጅትን ድል የሰድስት ወር ትግል ብቻ ያደርጉታል። በመሰረቱ ቅንጅት የ2005ቱ ምርጫ ሊደረግ ሰሞን እንደ ቅንጅት ይቀናጅ እንጂ፤ በትንሹ የብዙ ኢትዮጵያዊያን የ16 ዓመት የትግል ውጤት እንደሆነ መዘንጋት የለበትም።

ቅንጅትን የመሰረቱት ድርጅቶች ባንድ ሌሊት ለምርጫ የተወለዱ ሳይሆኑ፣ የቀድሞው ስዩና ቡድኑ የሚደነቅርባቸውን ፈተናና መሰናክል እያለፉ፣ እየታሰሩና እየተፈቱ፣ እሞቱና እየተረገጡ ከዚያ የደረሱ ድርጅቶች ናቸውና የቅንጅት ሰላማዊ ትግሉ በስድስት ወር መተመን የለበትም። ይነስም ይብዛም እነሱም ሥልጣን ከያዙበት ጊዜ ጀምሮ እስከዚህች ሰዓት ድረስ ሰላማዊ ትግሉ - ሰላማዊ ትግሉን በሚያምኑበት ሰዎች እና ሰላማዊ ትግሉ በማይገባው ኢህአዴግ መካከል አለ። ስለዚህ የአቶ ስዩ 'ሰላማዊ ትግሉ አልተሞከረም' ትችት አያስኬድም። ስለሰላማዊ ትግልና ስለወንድማቸው መፈታት ከተናገሩት ውስጥ የተረዳሁት ነገር ቢኖር፣ እሳቸው አሁንም በተወሰነ መልኩም ቢሆን ኢትዮጵያ ውስጥ ባሉት ፍርድ ቤቶች የሚተማመኑ ይመስላል።

እንደግለሰብ ቢያንስ ወያኔን ወደ ድርድር ለማምጣትም ቢሆን፣ የትጥቅ ትግል አስፈላጊ ነው ብዬ ባምንም፤ የትጥቅ ትግልና በትጥቅ ትግል የሚመጣ ለውጥ የማይመልሳቸው ብዙ ጥያቄዎች አሉና፤ ምናልባት ከትጥቅ ትግል ጋር በተያያዘ የተናገሩትና አቶ ስዩ በዕለቱ ሊጠቀሱላቸው ከሚችሉት ንግግሮቻቸው የማይረከኝ፣ “የትጥቅ ትግልን የምትሉ ‘አኔን እዩ!’ ...” ያሉት ነው። የኢህአዴግ ኢ-ዴሞክራሲያዊነት የመነጨው ወደ ሥልጣን ለማምጣት ከተጠቀመበት የትጥቅ ትግል ስልት ነው ይላሉ አቶ ስዩ። ኢህአዴግ ወታደርም፣ ጦር ሠራዊትም፣ የፖለቲካ ድርጅትም ነበር። በትግላቸው ሰዓት የሚከተሉት ወታደራዊ ስነስርዓት - የፖለቲካ ስርዓቱም ውስጥ ገባባቸው። ለምሳሌ፡- በወታደራዊ ሕግ እስኪ መጀመሪያ እንወያይና በዲሞክራሲያዊ ስርዓት ወስነን ወደግንባር እንሂድ እስከዚያው ግን ውጊያ እናቁም አትልም። በወታደራዊ ሕግ ባትደግፈውም መመሪያውን ትቀበላለህ። ትፈጽማለህ። በወታደራዊ ስነስርዓቱና በትግሉ ወታደራዊ ግቡን መታን፤ ፖለቲካዊ ግቡን ግን አልመታንም ነው የሚሉት እሳቸው። አንዴ ወታደራዊ ዲሲፕሊን ስር ሰዶ ስለገባብን፣ ከፖለቲካዊ ሕይወታችን ውስጥ ነቅለን ልንጥለው አልቻልንም አይነት ነገር። ስሜት ይሰጣል። ጸቡ ግን እሳቸው ይህን ያስተዋሉት፣ ወይም ተከሰተ ያሉት እሳቸው ላይ ደረሰ የሚሉት ሲከሰት እንጂ፤ እስከዚያው ግን የሠሯቸው ሥራዎች ሁሉ መልካም እንደሆኑ ይመስክራሉ። ለዚህም ወደኋላ ሄደን ሂሳብ አናወራርድ የሚሉት ነገር አላቸው።

መቼም የኛ ነገር የምንደግፋቸው ሰዎች ሲናገሩ በየጣልቃው ማጨብጨብ እንወዳለንና፣ ይህንን “ሂሳብ አናወራርድ!” ቃለአጋኖ ሲያስቀምጡ በከፍተኛ ሁኔታ ተጨብጭቦላቸዋል። (በነገራችን ላይ ይህ የጭብጭብ ጉዳይ ልናስብበት ይገባል። ባለፈው ዓመት ዶ/ር ብርሃኑ ነጋ ባደረገው የአንድ ሰዓት ተኩል ስብሰባ ውስጥ ወደሀያ ምናምን ግዜ ተጨብጭቦለታል። ጭብጭብ ትኩረት ሊሰጣቸውና ሊመረመሩ የሚገባቸው ነጥቦች ተለባብሰው እንዲያልፉ የሚያደርግ አካሄድ ነውና ሊመጠን ይገባል።)

ስላላፈውና ስለመጪው - “ታሪክን የሚረሱ ስህተታቸውን ይደግማሉ” አይነት ነገር

አሁን የተሰበሰብነው ስላላፈው ለመነጋገርና በራሳቸው አንደበት ደጋግመው እንደተናገሩት “ሂሳብ ለማወራረድ” አይደለም ብለው ከኢህአዴግና ከሳቸው ጥፋት አንጻር የሚነሱትን ጥያቄዎች በውይይቱ ላይ ሁሉ ዘወር እያደረጓቸው አልፈዋል። ለምሳሌ በሳቸው አገዛዝ ዘመን ከወሎና ጎንደር መሬት ተቆርሶ ለትግራይ ስለመሰጠቱ እና የተወረሱ ቤቶች ለትግራይ ተወላጆች ሲመለሱ፤ በትግራይ ይኖሩ ለነበሩ የአማራ ተወላጆች አለመመለሱን በተመለከተ ሲጠየቁ፤ ... አሁን የተሰበሰብነው ስለዚያ ለመነጋገር አይደለም፤ እሱን አታንሱ ... ብለው አልፈውታል። በዚህም ትኩረት መደረግ ያለበት ስላላፈው ጥፋትና ስህተት እያነሱ በመነጋገሩ ላይ ሳይሆን፣ ስለወደፊቱ በመወያየት ላይ መሆን እንዳለበት ተናግረዋል። ስላላፈው መነጋገር የለብንም እንዴ? በርግጥ እሳቸውን ሀጥያታቸውና ጥፋተኝነታቸው ገዝፎ እንዲሰማቸው በሚያደርግ መልኩ፣ በመወቃቀስና በመነታረክ እንዲሁም ለወደፊቱ አንድ ላይ እንዳንሰለፍ በሚያደርግ መልኩ ስላላፈው አንስተን እንውቀሳቸው አልልም። ይሁን እንጂ ያለፈው ስህተታችን ምን ነበር? የቱ ጋር ጠፋ? የቱ ጋር ነገሮች ተበለሻሹ? በሚለው ላይ ካልተወያየን፤ ነገሮችን አድስብሰን ማለፉ ብዙ ይጎዳናል። ጎድቶናልም። ቅንጅትን አሁን እያንገላታው ያለው ትናንት ከትናንት ወዲያ የተሠሩ ስህተቶችን እየሸፋፈንን ማለፋችን ነው። ይህ ያለፉትን ስህተቶች አንስቶ መወያቱ ብዙ ጠቀሜታ አለው። በተለይ ግን ዘወትርም የተቃራኒ ወገንን ትንታኔ መስማት ራስን ከባላንጣ አንጻር ለማዘጋጀት መልካም ነውና፣ በሳቸው ዘመን ተሠሩ ስለሚባሉ ስህተቶች አንስተን ብንወያይ እውነተኛውን የኢህአዴግን ባህርይና መልክ እንድናውቅ፣ ራሳችንንም ከዚያ አንጻር እንድናዘጋጅ ይረዳናል።

እኔ የዚህ ጽሁፍ ፀሐፊ፣ “የኢትዮጵያ ህዝብ ... የኢትዮጵያ ህዝብ” እያልኩ እንዳልናገር የኢትዮጵያ ህዝብ ውክልና የለኝም። ነገር ግን ብዙ ኢትዮጵያውያን ኢህአዴግን ከመጥላታቸውና ከኢህአዴግ ምንም እውነት እንደማይገኝ አጠንክረው

ከማመናቸው የተነሳ፣ የኤርትራ ቴሌቪዥንና ሬድዮ ሲያዳምጡ፤ እኔ አቶ ስዬ መጥተው ኢትዮጵያ ሬድዮና ቴሌቪዥን ላይ የሰለጠኝን የኢህአዴግ ፕሮፓጋንዳ እንዲደግሙልኝ አልፈልግም። ለምሳሌ የኤርትራን መንግስትን በተመለከተ የተናገሩትን እንውሰድ። አቶ ስዬ የኤርትራን ሽብርተኝነት የተናገረው ገና የኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ሳያልቅ ነው ይላሉ። በዚያው ልክ ግን የኤርትራ ነጻ መውጣት ትክክለኛ ፖለቲካ ውሳኔ እንደሆነ ይናገራሉ። መቼም የኤርትራ ጉዳይ ያከተመለት ቢሆንም፤ አሁንም ትግራይን ነጻ ለማውጣት የተቋቋመበትን ዓላማና ስም ያልለወጠ ድርጅት ውስጥ ከፍተኛ አመራር ሆነው ያገለገሉ ሰው ከመንደራችን መጥተው እንወያይ ሲሉ፣ በሳቸው ዘመን ስለተላለፉ አንገብጋቢ ውሳኔዎች ሁሉ አንስተን መወያየት የምንደራደርበት ጉዳይ አይደለም። ከዚህ አንጻር እኛ ስርዓት ባለው መልኩ እስካቀረብነው ድረስ፣ አቶ ስዬ ሂሳብ ማወራረድ አያስፈልግም ብለው የሚዘሉት የፖለቲካ ጥያቄ ሊኖር አይገባም። ከአቶ ስዬ ከምንም በላይ የምንፈልገው የኢህአዴግን እውነተኛ ባህርይና ማንነት እንደቀድሞ የኢህአዴግ ባለሥልጣን ማጋለጥ ነው። ያለበለዚያም እኛ ስንል የነበረውን ቢደግሙልኝ፣ መርጠው መርጠው እሳቸው የሚፈልጉትን ብቻ ቢያወሩልኝ ምን ጠቀመኝ? ከዚያ ወደ ትግራይ ህዝብ ተመልሰው የተናገሩት ለመቀበል የሚያዳግት ነው።

ስለትግራይ ህዝብ፡- “የትግራይ ህዝብ የሚናገርለት ያጣ ህዝብ”?

ይህን ያልኩት እኔ አይደለሁም። አቶ ስዬ በውይይታቸው ውስጥ ሁሉ የትግራይም ህዝብ በዚህ ስርዓት እንደተበደለና ከተቀረው የኢትዮጵያ ህዝብ የሚለየው ምንም ነገር እንደሌለ ይናገራሉ። የትግራይ ህዝብ መጫወቻ ነው የሆነው። የትግራይ ህዝብ የሚናገርት ያጣና የታፈነ፣ በእንግሊዘኛ ደግሞ “demobilized” ህዝብ ነው ይላሉ። የዚህ የትግራይ ነገር ዘወትርም እንዳነታረከን ሊዘልቅ ነው። እንግዲህ መቼም በዚህ ዘመን ነገሮችን በፍጥነት መርሳት ልማድ ሆኗልና ካልዘነጋሁት በስተቀር፣ በዚህ አስራ አምስት ዓመት ውስጥ ከመሀል አገር ሄደው ካልሆነ በስተቀር ተቃዋሚዎች ታሰሩ፣ ተቃዋሚዎች ተገደሉ፣ ተቃዋሚዎች ተሰለፉ፣ ኢህአዴግን አወገዙ የሚባል ዜና ከአገር ውስጥም ይሁን ከአገር ውጪ ያልሰማሁበት ክልል ትግራይ ነው። የትግራይ ህዝብም እስረኛ ነው አይነት ጨዋታ ከቶም አልገባኝም።

የትግራይ ህዝብ ከተቀረው ኢትዮጵያዊ ጋር ይህንን ስርዓት በመቃወም የሚያሰልፈው ምን ችግር አለበት? የተቀረው ኢትዮጵያዊ ልጆቹ ሞተውበታል፣ ታስረውበታል፣ አፈናና ግድያን ፍራቻ ተሰደውበታል። በዚህ አስራ ስድስት ዓመት ውስጥ በፖለቲካ አቋሙ ምክንያት ወይም ሰልፍ ወጥቶ ተሰልፎ ወይም ስርዓቱን ተቃውሞ በመውጣቱ ምክንያት የተገደለ የትግራይ ተወላጅ ስለመኖሩ ማስረጃ የለኝም።

በመሰረቱ የትግራይን ህዝብ በዚህ ስርዓት ላይ የሚያሰልፍ ምን ምክንያት አለ? የኢትዮጵያ ህዝብ (ትግራይንና አብዛኛውን የትግራይ ተወላጆች ሳይጨምር) በየዓመቱ ሰልፍ እየወጣ የተገደለው የሰልፍና ፍልሚያ ሱስ ኖሮበት ወይም ሰልፍና መንግሥትን መቃወም ሆኖ አይደለም። የሚያንሸገግሽና አደባባይ የሚያስወጣ ብሶት ፈንቅሎት እንጂ። ስለዚህ ጥያቄዬ የሚያስከፋ ብሶትና ምሬት ቢኖርበት ኖሮ፣ የተቀረው የኢትዮጵያ ህዝብ በየወቅቱ የኢህአዴግን ግድያ እየተቋቋመ ተቃውሞ እንደሚወጣው ሁሉ፣ የትግራይም ህዝብ ያንን ያደርግ ነበር። ስለዚህ ይህ የትግራይም ህዝብ እስረኛ ነው አይነት ሙግት ብዙ አያሳምንም። ያ ማለት ግን የትግራይ ህዝብ ደስተኛ ነው ወይም ለኢህአዴግ ሥራ ተጠያቂ ነው ከማለት ተለይቶ መታየት አለበት። ይህንን ጽሁፍ በማረም እንዲተባበረኝ የሰጠሁት አስተዋይ ወዳጄ፡ “የትግራይ ህዝብ ስትል በክልሉ የሚኖረውን ለማለት ነው ወይንስ በሌሎች ክልሎችም የሚኖሩትን ለማለት ነው? እንደገባኝ ከሆነ የትግራይ ክልል የሚኖሩትን የትግራይ ተወላጆች መሆን አለበት። እንዲያ ከሆነ አንዳንድ ቃላቶች ጨምርበትና ስፔሲፋይ አድርገው። ቅንጅትን አዲስ አበባ ላይ የመረጡት የትግራይ ተወላጆች አሉም አይደል።” ተቀብዋለሁ። ስለዚህ በዚህ በትግራይ ጉዳይ ላይ ይህ ዳደኛዬ ያከለበትን አክላችሁ አንብቡት። ተርጉሙት። ይህ የትግራይ ነገር፡ ራሱ ሕወሐት እንዳመጣው ካልወሰደው በስተቀር በዚህ ጽሁፍ ካብራራሁት በላይ ላብራራው አልችልም።

በመሰረቱ ያንድ ህዝብ ደስተኛነት የሚወስነው በዲሞክራሲ መኖር አለመኖር ብቻ አይደለም። ለምሳሌ አሜሪካን ወይም አውሮፓን ውሰዱ። በነዚህ አገሮች ዲሞክራሲ ስላለ የአሜሪካና የአውሮፓ ህዝብ ደስተኛ ነው ማለት አይደለም። የዚያን ህዝብ ደስታ የሚወስኑት ብዙ ነገሮች ይኖራሉ። ለምሳሌ ኢኮኖሚው ነው። በአሜሪካ ውስጥ አስተማማኝ የጤና አገልግሎት የሌላቸው ሰዎች ቁጥር አያሌ ነው። በአሜሪካ ውስጥ ከወር እስከወር በመከራ የሚደርሱ በዝቀተኛ ገቢ የሚተዳደሩ ድሆች ቁጥር ብዙ ነው።

ስለዚህ የትግራይ ህዝብ ባይደሰት ምንም ለነሱ የሚቆረቆርና በሌላው ኢትዮጵያዊ ኪሳራ እነሱን ለማስደሰት የሚተጋ መንግሥት ቢኖርም፤ ዞር ዞር የዚህ መንግሥት አቅም የሆነ ቦታ ላይ ይወሰናልና ሁሉንም የተመኙትን ሁሉ ሊያገኙ አይችሉም። ከዚያ በተረፈ ግን እንዳንድ ፀሐፊዎች እንደሚያደርጉት እኛ የላቸውም ብለን ካልጫንባቸው በስተቀር፤ የትግራይ ህዝብ የተቀረው ህዝብ እንደተከፋበት በልጆቻቸው የቆመውን ይህንን መንግስት የሚያስጠላና የሚያስቀውም አጥጋቢ ምክንያት የላቸውም። ከዚህ አንጻር አቶ ሰዬ ይህ ጸጥ ብሎ እርከኑንና ግድቡን፤ የመሰረተ ልማት አውታሮቹንና መንገዶቹን፤ ሥልጣኑንና አገዛዙን እያጠናቀረ ያለ የትግራይ ህዝብም ከኢህአዴግ አገዛዝ ነጻ አውጪ የሚፈልግ ህዝብ ነው የሚሉት ነገር የማይመስል ነው። ለትግራይ ህዝብ ከህወሓት የተሻለ ነጻ አውጪ መጥቶ አያውቅም። ሊመጣም አይችልም። ለማንኛውም እሳቸው የትግራይ ህዝብ ያምነኛል፤ ይሰማኛል፤ ያውቀናል ያሉት ነገር አለና፤ በዚህ ረገድ የትግራይ ህዝብ እሳቸውን ሰምቶ የተነሳ ዕለት ለመታረም የተዘጋጀሁ ነኝ።

እንደመደምደሚያ - እንደማሳሰቢያም

አቶ ሰዬ ብዙ ይቀራቸዋል። ብዙ የሚናገሩበት ዕድልም ልንሰጣቸው ይገባል። ዞር ዞር ኢትዮጵያዊ ስለሆኑ እሳቸውም እንዳሉት ችክ ማለታቸው አይቀርም። በቀጣዮቹ ስብሰባዎቻቸው፤ ስለህወሓትና ዓላማው፤ ስለኢህአዴግና ሥራው፤ ቀደም ሲል ስለተሠሩ ጥፋቶችና አሁን መከተል ስለሚገባን መንገድ፤ ስለኢትዮጵያ አንድነትና ስለብሔረሰቦች ነጻነት ያላቸውን አመለካከት ጥርት አድርገው ሊያስረዱን ያስፈልጋል። ከላይ እንደጠቀስኩት እሳቸውን ጥፋተኝነት እንዲሰማቸው ለማድረግ ሳይሆን፤ የሚመጣውን ሥራ በመተማመንና ያለጥርጣሬ እንድንሠራ የሳቸው ከዚህ በፊት በተደረጉት ነገሮች ላይ ግልጽ ሆኖ መምጣት/መውጣት ወሳኝ ነው። አቶ ሰዬ የድሮውን ህወሓታዊ አስተሳሰብ በአዲስ ኢትዮጵያዊ ጨርቅ ሸፋፍነው ይምጡ፤ ህወሓታዊ አስተሳሰባቸውን ትተው እውነተኛ ኢትዮጵያዊ አስተሳሰብ ይዘው ይምጡ ልናውቅ የምንችለው በሂደት ነው። እስከዚያው ግን በትህትናና በስርዓት እስከቀረበ ድረስ በሚያደርጉት ውይይት ላይ ሁሉ የሚሸኙት ጥያቄና አስተያየት ሊኖር አይገባም። የትግራይን ተወላጆች ጉዳይ ግን እመለስበታለሁ። እስከዚያው ግን፡ ይህ ሕወሓት የተያያዘውን የትግራይ ተወላጆችን በኢኮኖሚ፣ በስልጣን፣ በትምህርትና፣ በመሳሰሉት ነገሮች በተቀረው ኢትዮጵያዊ ላይ የመጫንና አገዛዙን ለዘመናት ለመትከል ተግባሩ የመሰራት ዘመቻ ሁላችንም አጢነን፡ ልንወያይበት፡ ልንቃጠልበትና ሰላም ሊነሳን የሚገባ ጉዳይ ነው።

ተስፋሚካኤል ሳህለስላሴ፡ ካናዳ